

Molnár Anna[✧]

Az Európai Unió stratégiai kereteinek fejlődése az ukrajnai orosz agressziót követően

DOI 10.17047/HADTUD.2026.36.2.69

A 2022-es orosz agressziót követően az Európai Unió számos stratégiai dokumentum, pénzügyi forrás és uniós szabályozás megalkotásával igyekezett hatékony válaszokat adni a nemzetközi rendszerben végbemenő változásokra. Az új stratégiai dokumentumok jellegzetessége, hogy azok egyre inkább a védelempolitikára és az elrettentést célzó, elsősorban katonai eszközök fejlesztésére helyezték a hangsúlyt.

E tanulmány bemutatja és elemzi a 2020-as években végbe menő folyamatot. A 2022 óta kiadott stratégiai dokumentumok az Európai Unió védelmi képességeinek és stratégiai autonómiájának megerősítését célzó keretrendszereknek tekinthetők, amelyek végleges célja az európai védelmi unió megalkotása. A háttérdokumentumok rávilágítanak a katonai kiadások jelentős növekedésére, miközben sürgetik a tagállamok közötti szorosabb beszerzési és kutatási együttműködést a töredezettség csökkentése érdekében.

A prioritások között szerepel a szárazföldi, légi és tengeri hadviselés modernizációja, valamint az olyan kiemelt területek védelme, mint a világűr, a kibertér és a kritikus infrastruktúrák. A stratégiák hangsúlyozzák, hogy az orosz–ukrán háború tanulságai alapján egyensúlyt kell teremteni a magas technológiai színvonal és a nagy volumenű gyártási kapacitás között. A cél egy olyan az európai védelmi technológiai és ipari bázis kiépítése, amely képes hatékonyan reagálni a jövőbeli biztonsági kihívásokra.

KULCSSZAVAK: Európai Unió; közös biztonság- és védelempolitika; stratégia; az európai védelmi technológiai és ipari bázis; Ukrajna

The Evolution of the European Union's Strategic Framework Following the Russian Aggression in Ukraine

In the wake of Russia's 2022 aggression, the European Union has sought to provide effective responses to the changes taking place in the international system by adopting numerous strategic documents, allocating financial resources, and endorsing EU regulations. A defining feature of these new strategic documents is that they have increasingly emphasized defence policy and primarily the development of military tools aimed at deterrence.

✧ Nemzeti Közszerológáti Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar –
Ludovika, National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training;
e-mail: molnar.anna@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-7958-6985>

The purpose of this study is to present and analyse the process unfolding in the 2020s. The strategic documents issued since 2022 can be viewed as frameworks aimed at strengthening the European Union's defence capabilities and strategic autonomy, with the ultimate goal of establishing a European defence union. The background documents highlight a significant increase in military spending, while urging closer procurement and research cooperation among member states to reduce fragmentation.

Priorities include the modernization of land, air, and sea warfare, as well as the defence of key domains such as outer space, cyberspace, and critical infrastructure. The strategies emphasize that, based on the lessons of the Russo-Ukrainian war, a balance must be struck between high technological standards and large-scale production capacity. The goal is to build an innovative and flexible European Defence Technological and Industrial Base capable of responding effectively to future security challenges.

KEYWORDS: European Union; Common Security and Defence Policy; strategy; the European Defence Technological and Industrial Base; Ukraine

Napjainkban a nemzetközi rend drámai átalakulásának lehetünk tanúi. A második világháború utáni kétpólusú világrendszert a Szovjetunió széthullását követően egy egypólusú rendszer váltotta. Ezt követően az USA a világ egyetlen szuperhatalma lett. Az USA katonai, gazdasági és politikai dominanciájára épülő egypólusú rendszer eróziója a kétezres évek elején kezdődött, és a mai komplex többpólusú rendszer a 2008-as globális pénzügyi válságot követően vált látványossá.¹

A nemzetközi folyamatokat és így az Európai biztonságot jelentősen befolyásoló háborúk, illetve feszültségek és a Trump-adminisztrációk alatt romló transzatlanti kapcsolatok rávilágítottak egy új európai szintű biztonsági stratégia szükségességére. Az EU és az USA közötti feszültségek egyértelművé tették, hogy Európa már nem támaszkodhat kizárólag a korábbi szövetségi keretekre, szükségessé vált az európai védelmi unió és a stratégiai autonómia vagy európai szuverenitás megteremtése. Az önálló külpolitikai irányvonal meghatározása egy új, nagy stratégia kidolgozását is igényli. Ahogy a 2003-ban kidolgozott európai biztonsági stratégia az USA 2002-es nemzeti biztonsági stratégiáját követte, úgy a 2026-ban előkészület alatt álló is részben a 2025-ös amerikai nemzeti biztonsági stratégia Európát érintő céljaira kíván választ adni. A napjainkban folyó stratégiaalkotás érdekessége, hogy az európai védelempolitika területén már meghatározó hatást gyakorló Európai Bizottság kiemelt szerepet kíván betölteni az új biztonsági stratégia előkészítésében.²

A 21. század első évtizedeire egyértelműen jellemző multipoláris világrendben az új típusú kihívások mellett ismét felerősödtek a korábbi bipoláris nemzetközi rendszerre jellemző hagyományos és hibrid fenyegetések, valamint nagyhatalmi versengések. A nemzetközi rendszerben végbemenő átrendeződés a mindeddig kialakult, de amúgy is törékeny egyensúly felborulását hozta magával. Mindennek következtében az elsősorban együttműködésen alapuló, multilaterális keretekre épülő nemzetközi rendszer szétfeszül. Egyre szélesedő katonai konfliktusok és új

- 1 Peters, M. A. (2023). The emerging multipolar world order: A preliminary analysis. *Educational Philosophy and Theory*, 55(14): 1653–1663. 1653 <https://doi.org/10.1080/00131857.2022.2151896>;
- 2 Borell, J. (2021). How to revive multilateralism in a multipolar world? https://www.eeas.europa.eu/eeas/how-revive-multilateralism-multipolar-world_en
- 3 Sven Biscop: A Grand New European Security Strategy. (19 March 2026) In: *Security Policy Briefs*, 405 (3). https://egmontinstitute.be/app/uploads/2026/03/Sven-Biscop_Policy_Brief_405.pdf?type=pdf

regionális és globális hatalmak felemelkedése tapasztalható. Az USA megbízható szövetségesből gazdasági és politikai riválissá vált az EU számára.

A 20-as években a nemzetközi rendszerben végbemenő változásokra az Európai Unió számos stratégiai dokumentum, pénzügyi forrás és uniós szabályozás megalkotásával igyekezett hatékony válaszokat adni. Az új stratégiai dokumentumok jellegzetessége, hogy azok egyre inkább a védelempolitikára és az elrettentést célzó, elsősorban katonai eszközök fejlesztésére helyezték a hangsúlyt. Az új stratégiai dokumentumok és pénzügyi források célja az európai védelmi unió megvalósítása lett.

Stratégiai iránytű

2020-tól a közös biztonság- és védelempolitika területén az EU tagállamai és intézményei számára kiemelt feladat volt a közös európai stratégiai kultúra megteremtése érdekében egy új védelmi/katonai jellegű stratégiai dokumentum, a Stratégiai iránytű (*Strategic Compass*) elkészítése. A folyamatot ugyan a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő irányította, de a tervezett reformok kezdeményezésében és megvalósításában az Unió két meghatározó tagállamának is kiemelt szerepe volt. Így nem teljesen véletlen, hogy a főképviselő által vezetett folyamat 2020-ban, a Tanács német elnöksége alatt vette kezdetét, és 2022-ben a francia soros elnökség alatt zárult.³

A Stratégiai iránytű elkészítésének első lépése egy „átfogó, 360 fokos” független fenyegetéselemzés készítése volt. A titkosított dokumentum 2020-ban készült el. Az elemzés a későbbi Stratégiai iránytű négy kosarához illeszkedve azonosította a globális és regionális környezetre, valamint az EU-ra ható legfontosabb fenyegetéseket és kihívásokat. Ezek közé tartozik többek között a globalizáció lassulása, a globális hatalmak közötti gazdasági rivalizálás fokozódása, az éghajlatváltozás és az erőforrásokért folyó verseny, a migrációs nyomás, a multilaterális rendszerre nehezedő fenyegetések, valamint a regionális instabilitás, a konfliktusok, az államok törekvése, az államok közötti feszültségek, a külső hatások és a nem állami szereplők destabilizáló hatása. A dokumentumban kiemelt figyelmet kaptak a hibrid háborút elősegítő technológiai fejlesztésekből fakadó „új fenyegetések”, ideértve a diszruptív technológiák, a dezinformáció és más nem katonai befolyásoló tényezők, valamint a terrorizmus. Az első átfogó fenyegetéselemzés elkészítését elsősorban az a szükségesség, hogy a dokumentumban azonosított fenyegetések közös megértése elengedhetetlen volt az EU egységes válaszána kialakításához és a közös európai biztonsági és védelmi politika (KBVP) előmozdításához.⁴ Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke az Európai Unió helyzetéről szóló 2021-es beszédében bejelentette, hogy egy európai védelmi csúcstalálkozóra 2022 februárjában kerül sor, ahol bemutatják a végleges dokumentumot. Az EU állam- és kormányfői 2022 márciusában

3 Sus 2021. <https://hcass.nl/wp-content/uploads/2021/08/Essay-4-The-EU-Strategic-Compass.pdf> (Letöltve: 2021. 10. 20.);

Biscop 2021. <https://biblio.ugent.be/publication/8719488/file/8719489.pdf> (Letöltve: 2021. 10. 20.)

4 European External Action Service 2020. MEMO. Questions and answers: Threat Analysis – a background for the Strategic Compass, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/2020_11_20_memo_questions_and_answers_-_threat_analysis_-_copy.pdf

tervezték a Stratégiai iránytű jóváhagyását. Így tehát nem véletlen, hogy Charles Michel, az Európai Tanács elnöke 2022-t „az európai védelem évének” nevezte.⁵

A 2022-es orosz agresszió Ukrajnában fordulópontot jelentett a KBVP fejlődésében. A háború világosan megmutatta az európai védelmi ipar alulméretezettségéből, széttagoltságából és alulfinanszírozottságából eredő hiányokat és problémákat. Az Ukrajna elleni orosz agressziót követően az Európai Tanács március 10–11-i versailles-i informális ülésén elfogadta az ukrajnai háborúról, valamint ennek eredményeként az európai védelmi képességek és a védelmi ipar megerősítéséről szóló versailles-i nyilatkozatot, amely a Bizottság számára is további feladatokat tűzött ki.⁶ A februárban indított ukrajnai orosz invázió következtében a stratégia szövegét még módosították, majd 2022. márciusban a Tanács elfogadta azt. Az orosz agresszióra vonatkozó válaszokat is magában foglaló dokumentum az európai védelem főbb kérdéseire koncentrált, összesen négy „kosárban”, a válságkezelés, a partnerség, az ellenálló képesség és a képességfejlesztés területeit kívánta áttekinteni. A 2020-ban készített közös veszélyelemzésre épülő dokumentumban az EU és a tagállamok előtt álló 5-10 éves célokat fogalmazták meg. A Stratégiai iránytű a fenyegetések és kihívások közös európai értelmezését célzó elemzés alapján a négy területen stratégiai iránymutatást nyújt.⁷

Az elmúlt évtizedekben a tagállamok egyre összetettebb biztonsági fenyegetésekkel szembesülnek, és ezzel együtt az Unió ún. védelmi ambícióinak szintje erősödött. Annak ellenére, hogy nem egy valódi uniós szintű katonai fehér könyv készült, a Stratégiai iránytű az első olyan dokumentum, amelynek célja, hogy egyértelműséget, iránymutatást és ösztönzőket adjon a valóban közös biztonság- és védelempolitika elmélyítéséhez. A tagállamok által indított és vezetett folyamatban az uniós intézményeknek és a főképviselőnek is meghatározó szerepe volt.⁸

Európai védelmi ipari stratégia

Oroszország 2022-es ukrajnai inváziója rámutatott az európai védelmi ipar sérülékenységére és széttagoltságára. 2023 novemberében az Európai Bizottság elnöke az Európai Védelmi Ügynökség éves konferenciáján tartott beszédében ismét hangsúlyozta, hogy az EU-nak teljes értékű Európai Védelmi Unióvá kell válnia. Ezzel kapcsolatban a Bizottság megkezdte az európai védelmi ipari stratégia kidolgozását, amelyet 2024 márciusában fogadtak el. Von der Leyen 2023-as, az Unió helyzetéről szóló beszédét követően az Európai Bizottság konzultációs folyamatot kezdeményezett az új stratégia kidolgozása érdekében. A dokumentumot a Bizottság és a főképviselő/alelnök a kulcsfontosságú érdekelt felekkel folytatott széles körű konzultációt követően dolgozta ki. Az Európai Védelmi Ügynökség aktív szerepet játszott a folyamatban.⁹

5 Latic, Lazarou 2021. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/hu/document.html?reference=EPRS_BRI%282021%29698057 (Letöltve: 2021. 10. 20.)

6 European Council 2022. <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>

7 Council of the European Union 2022. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>

8 Latic, Lazarou 2021. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/hu/document.html?reference=EPRS_BRI%282021%29698057 (Letöltve: 2021. 10. 20.)

9 Molnár 2024.

2024 márciusában az Európai Bizottság és a főképviselő közzétette az EU első védelmi ipari stratégiáját (*European Defence Industry Strategy – EDIS*), amely az európai védelmi ipar ellenálló képességének növelését célozza. Az elfogadott dokumentum a Stratégiai iránytűre épült, és célja a biztonsági kihívások kezeléséhez elengedhetetlen szilárd ipari bázis létrehozása. A stratégia fő célja az ukrajnai orosz invázió okozta kihívások kezelése. Célja az európai védelmi ipar megerősítése az EU tagállamok közötti együttműködésen alapuló kutatást, beruházást, gyártást és beszerzést támogató intézkedések révén. A stratégia 2035-ig szóló jövőképet nyújt az európai védelmi iparpolitikára vonatkozóan, egyértelmű mutatók meghatározásával. A dokumentum célul tűzte ki, hogy az EU tagállamai 1) „2030-ra a védelmi felszerelések legalább 40%-át együttműködésben szerezzék be”; célként tűzte ki, hogy 2) „2030-ra az EU-n belüli védelmi kereskedelem értéke az EU védelmi piacának legalább 35%-át tegye ki”, és felszólította a tagállamokat, hogy 3) „2030-ra védelmi beruházásaik legalább 50%-át, 2035-re pedig 60%-át az EU-n belül szerezzék be.”¹⁰

Fehér könyv az európai védelemről (Readiness 2030)

Az uniós védelempolitikát érintő stratégiaalkotási folyamat a 2024 őszétől hivatalba lépő második von der Leyen Bizottság idején is folytatódott. Von der Leyen, a Bizottság régi-új elnöke 2024-es programjában ígéretet tett egy védelmi biztos kinevezésére és megbízatásának első 100 napjában az európai védelem jövőjéről szóló fehér könyv előkészítésére.¹¹ Az uniós védelempolitikai fehér könyv előkészítése a 2024-es fenyegetettségi elemzés felülvizsgálatára is épített. 2025-ben, a versailles-i nyilatkozatra és az Európai Tanács iránymutatásaira építve az Európai Bizottság több javaslatot tett az európai védelem és védelmi ipar megerősítése érdekében. Megszületett a „Fehér könyv az európai védelemről – Készenlét 2030”, a „ReArm Europe terv” és a védelmi készségekre vonatkozó omnibusz (deregulációs) csomag.

A fehér könyv a KBVP területén a mélyülő integráció, azaz egy valódi védelmi unió alapját képezi. Az új stratégiai keretben a tagállamok szuverén döntéseit az Unió által nyújtott pénzügyi támogatások és szabályozási intézkedések egészítik ki. A dokumentum a romló biztonsági környezet következtében Európa újrafelfegyverzését tűzte ki céljául. A fehér könyv Oroszországot továbbra is a legjelentősebb közvetlen fenyegetésnek tekinti Európa biztonságára nézve. Oroszország védelmi kiadásai 2024-ben a költségvetés 40%-át és a GDP 9%-át tették ki. A dokumentum kiemeli Oroszország egyre agresszívebb nukleáris retorikáját is. Kínára a kereskedelmi partnerség fontosságának hangsúlyozása mellett egyfajta stratégiai kihívásként tekint. A fehér könyv hangsúlyozza, hogy napjainkban a világon Kína költi a második legnagyobb összeget a védelemre, védelmi kiadási átláthatatlanok, tevékenysége pedig destabilizálja az indiai-csendesóceáni térséget. A dokumentum emellett kiemeli

10 European Commission 2024a.
https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en

11 European Commission 2024b.
https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en

a Közel-Keleten és Afrikában meglévő konfliktusokat, amelyek folyamatos kockázatot jelentenek Európa számára is. A hibrid fenyegetések mellett a technológiai versenyt, az erőforrás-függőséget és a klímaváltozást emeli ki.¹²

Az európai védelemről szóló fehér könyv a hosszú távú készenlét biztosítása érdekében a védelmi ipar megerősítését célozza. Célul tűzte ki a képességbeli hiányosságok megszüntetését és az európai védelmi ipar támogatását a kereslet összesítésével és az együttműködésen alapuló beszerzések gyakoribbá tételével. Továbbá kiemeli Ukrajna támogatását a fokozott katonai segítségnyújtás, valamint az európai és ukrán védelmi ipar mélyebb integrációja révén. Az uniós védelmi piac mélyebb integrációja érdekében a szabályozás egyszerűsítését célozza. A dokumentum hangsúlyozza a védelem fejlesztését a legújabb technológiák (a mesterséges intelligencia és a kvantumtechnológia) segítségével. Emellett kiemeli Európa hatékonyabb felkészítésének szükségességét a legkedvezőtlenebb forgatókönyvekre a katonai mobilitás javítása, a készletfelhalmozás és a külső határok megerősítése révén. A stratégia kiemeli a nemzetközi partnerségek megerősítésének szükségességét.¹³

Az európai védelmi beruházások megerősítését célzó ReArm Europe terv/Readiness 2030 stratégiai és pénzügyi csomag három pénzügyi és jogi elemre épít:

1) A Bizottság lehetővé tette a tagállamoknak, hogy aktiválják a Stabilitási és Növekedési Paktum nemzeti mentesítési rendelkezését. A döntés az uniós költségvetési szabályokat nem sértve, további költségvetési mozgásteret biztosít a tagállami védelmi kiadások növeléséhez. Ez a kiadásnövekedés a GDP legfeljebb 1,5%-ára korlátozódik, és négy éven keresztül érvényes. 2025 júliusában a Tanács 15 tagállam (Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Portugália, Szlovákia és Szlovénia) kérésére aktiválta ezt a lehetőséget. Ennek köszönhetően e tagállamok elkerülhetik egy újabb túlzotthiány-eljárás indítását.¹⁴

2) A Bizottság javaslatot tett az Európa biztonságát szolgáló cselekvési eszköz (SAFE) létrehozására. A döntésnek megfelelően a Bizottság források bevonása céljából EU-kötvényeket bocsát ki, amelyeket hitel formájában folyósít a tagállamoknak, így első körben 150 milliárd eurót mozgósít a tőkepiacokon az európai védelmi képességekbe történő beruházások növelése érdekében.

3) A stratégia támogatja az Európai Beruházási Bank (EBB) Csoport bevonását és a magántőke mozgósítását, mindezzel felgyorsítva az ún. Letta-jelentés által kezdeményezett megtakarítások és beruházások uniójának kialakítását. A céloknak

12 European Commission 2025.

https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?filename=White%20paper%20for%20European%20defence%20%E2%80%93%20Readiness%202030.pdf&prefLang=hu

13 Európai Bizottság 2025, A Bizottság előterjesztette az európai védelemről szóló fehér könyvet és a ReArm Europe tervet (Readiness 2030).

https://hungary.representation.ec.europa.eu/hirek-es-esemenyek/hirek/bizottsag-eloterjesztette-az-europai-vedelemrol-szolo-feher-konyvet-es-rearm-europe-tervet-readiness-2025-03-19_hu?prefLang=de

14 Európai Tanács 2025. A Tanács 15 tagállam esetében aktiválta az uniós költségvetési szabályok biztosította rugalmasságot a védelmi kiadások növelése érdekében, 2025. július 8.

<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2025/07/08/council-activates-flexibility-in-eu-fiscal-rules-for-15-member-states-to-increase-defence-spending/>

megfelelően az EBB kiterjeszti hitelezési körét az elsősorban katonai célú, kettős felhasználású védelmi és biztonsági projektekre, valamint segíti a magántőke mozgósítását a védelmi ipar fejlesztése érdekében. Az EBB változtatásokat kíván végrehajtani a védelmi célú finanszírozás szélesítése érdekében, hogy olyan projekteket finanszírozzon, mint a drónok, az űrtechnológia, a kiberbiztonság, a kvantumtechnológiák, a katonai létesítmények és a polgári védelem.¹⁵

A védelmi készségi omnibusz csomag

2025 júniusában az Európai Bizottság javaslatot tett a védelmi készségi omnibusz csomag elfogadására. Az egyszerűsítést célzó jogalkotási kezdeményezés célja a védelmi ipar megerősítése, a beruházások felgyorsítása és a bürokrácia csökkentése. A csomag javaslatot tett a gyorsított engedélyeztetési rendszer bevezetésére, az Európai Védelmi Alap pályázataiban a bürokrácia csökkentésére, a közbeszerzések megkönnyítésére, illetve a meglévő uniós szabályok egyértelmű alkalmazására.¹⁶

Noha a csomag elfogadása 2025-ben még a konzultációs szakaszban járt, 2025 decemberében a Tanács elfogadta „az uniós költségvetés védelmi vonatkozású beruházásainak a ReArm Europe terv végrehajtásának ösztönzését célzó rendeletet”. Az új uniós jogszabály öt, a védelmi ipari fejlesztések szempontjából nélkülözhetetlen uniós programot módosított: a Digitális Európa programot, az Európai Védelmi Alapot, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközt, a Stratégiai Technológiák Európai Platformját (STEP) és a Horizont Európa programot. A „védelmi mini omnibusz csomaggal” bevezetett egyszerűsítő módosítások célja, hogy a fenti programok hatékonyabban támogassák a védelmi vonatkozású tevékenységeket.¹⁷

A béke megőrzése – Védelmi készségi ütemterv 2030

2025 őszén a Bizottság által indított stratégiai alkotási folyamat nem lassult. A korábbi ReArm Europe tervre / Készenlét 2030 programra építve a Bizottság és a főképviselő elkészítette a védelmi készségre vonatkozó ütemtervet az európai védelmi képességek megerősítése érdekében. A terv pontos mérföldköveket határoz meg a képességihiányok megszüntetése, a tagállami védelmi beruházások felgyorsítása, illetve a 2030-as teljes védelmi készség elérése érdekében. Az ütemterv Európa elrettentő

15 Európai Bizottság 2025. A Bizottság előterjesztette az európai védelemről szóló fehér könyvet és a ReArm Europe tervet (Readiness 2030), https://hungary.representation.ec.europa.eu/hirek-es-esemenyek/hirek/bizottsag-eloterjesztette-az-europai-vedelemrol-szolo-feher-konyvet-es-rearm-europe-tervet-readiness-2025-03-19_hu?prefLang=de; Koller, Éltető 2025. https://real.mtak.hu/224234/1/04_Tudomanyos_87443bff60.pdf

16 Európai Bizottság 2025. Az új egyszerűsítési javaslat felgyorsítja az uniós védelmi beruházásokat, https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-simplification-proposal-will-speed-defence-investments-eu-2025-06-17_hu

17 Európai Unió Tanácsa 2025. A Tanács intézkedéseket fogadott el az uniós védelmi beruházások ösztönzése és egyszerűsítése érdekében, <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2025/12/18/council-adopts-measures-to-incentivise-and-simplify-defence-investments-in-the-eu/#:~:text=A%20kezdem%C3%A9nyez%C3%A9st%20kieg%C3%A9sz%C3%ADti%20a%20Bizotts%C3%A1g%20%C3%A1ltal%202025,el%C5%91terjesztett%C3%B3Aggynevezett%20E2%80%9Ev%C3%A9delmi%20k%C3%A9sz%C3%B3Cs%C3%A9gre%20vonatkoz%C3%B3%20omnibusz%20csomag%20E2%80%9D%2C>

erejének megerősítésére négy kiemelt projekt megvalósítását javasolta: 1) az európai drónvédelmi kezdeményezés, 2) az úgynevezett keleti őrség, 3) az európai légvédelmi pajzs és 4) az európai űrpajzs. A dokumentum arra ösztönzi a tagállamokat, hogy akár nagy intenzitású konfliktusokra is felkészüljenek, és ennek érdekében a képességfejlesztést elsősorban közös fejlesztéssel és beszerzéssel segítsék elő. Mindemellett kilenc kulcsfontosságú területen úgynevezett képességi koalíciók létrehozását javasolja: lég- és rakétavédelem; stratégiai támogató eszközök; katonai mobilitás; tűzérési rendszerek; kiber-, mesterséges intelligenciával történő és elektronikai hadviselés; rakéták és lőszer; drónok és drónelhárítás; szárazföldi hadviselés; tengeri hadviselés. Az EU védelmi ipari bázisának megerősítése érdekében a termelést és az innovációt ösztönző közös szabályozási környezet kialakítása szükséges. Az ütemterv 2027-ig az EU területére kiterjedő katonai mobilitási térség létrehozását is tervezi. A NATO-val együttműködve történő kezdeményezés megvalósítása a katonai csapatok és felszerelés gyors mozgatása érdekében az Európai Unió részéről a szabályok összehangolását és a szárazföldi, légi és tengeri útvonalak hálózatának fejlesztését teszi szükségessé.¹⁸ A kezdeményezés nem új, hiszen a katonai mobilitás végrehajtása egy PESCO projekt keretében már megkezdődött.

Új európai biztonsági stratégia

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke a 2026-os müncheni biztonsági konferencián hangsúlyozta, hogy egy erősebb és függetlenebb EU létrehozására van szükség. Mindezzel összefüggésben aláhúzta, hogy Európának minden, a biztonságot és jólétét érintő területen függetlenné kell válnia: mind a védelem és energia, mind pedig a gazdaság és kereskedelem, illetve a nyersanyagok és digitális technológia területein. Von der Leyen hangsúlyozta az eddigi jelentős kezdeményezéseket, amelyek közül kiemelte a 800 milliárd eurót mozgósító SAFE-programot és azt, hogy 2025-ben a védelmi kiadások 80%-kal növekedtek az Ukrajnában folyó háború előtti értékekhez képest. A Bizottság elnöke hangsúlyozta egy új európai biztonsági stratégia szükségességét annak érdekében, hogy Európa meg tudja védeni saját területét, gazdaságát, demokráciáját és életmódját. Ezzel összefüggésben utalt az Európai Unióról szóló szerződés kölcsönös védelmi záradékára (42.7 cikk), és kijelentette, hogy a kölcsönös védelem nem opcionális, hanem kötelezettség az EU számára, hiszen ezt maguk a szerződések is tartalmazzák. Az elnök beszédében az Európai Unióra alkalmazta a NATO kollektív védelem alapelvét: „egy mindenkiért, mindenki egyért.”¹⁹ Fontos hangsúlyozni, hogy az a világ, amikor Európa az „olcsó” amerikai védelemre, olcsó kínai ipari termékekre, és az olcsó orosz energiahordozókra támaszkodott, véget ért. Az EU-nak e radikálisan megváltozott feltételekhez szükséges alkalmazkodni.

18 Európai Bizottság 2025. Védelmi intézkedések az európaiak biztonságaért, https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_hu

19 European Commission 2026. “Europe must become more independent – there is no other choice”, says President von der Leyen at 2026 Munich Security Conference. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ac_26_430

Az új európai biztonsági stratégia célja, hogy felváltsa a 2016-os globális stratégiát. Az új, nagystratégia elnevezésében visszatér az eredeti 2003-as dokumentum elnevezéséhez, és ismét európai biztonsági stratégia (ESS) lesz. Az elnevezéssel kapcsolatos döntés egyértelműen hangsúlyozza, hogy ez a visszatérés az eredeti koncepcióhoz, ami az egyes tagállamok nemzeti biztonsági stratégiáinak (NSS) megfelelőjét igyekezett megalkotni az EU számára. Sven Biscop 2026-os tanulmányában azzal indokolta az új stratégia megalkotásának szükségességét, hogy az USA által biztosított megingathatatlan védőernyő alapfeltétele megdőlt, és a továbbiakban már elsősorban riválisnak tekinthető. Az egyre komplexebb nemzetközi rendszerben az USA már nem képes ugyanúgy biztosítani a feltétel nélküli védelmező szerepét. Az előretolt elrettentés és így az atomernyő megbízhatósága is kérdéssé vált. A NATO elrettentő ereje elsősorban az USA katonai képességeire épült. Jelenleg Európa elsődleges nukleáris védelmezője az USA. Ugyan az Egyesült Királyság és Franciaország is rendelkezik nukleáris erővel, azok elsősorban független, nemzeti nukleáris erőnek tekinthetők. Míg az Egyesült Királyság az USA-val együtt tagja a NATO nukleáris tervezőcsoportjának, Franciaország hagyományosan független nukleáris arzenállal rendelkezik. Macron 2026 márciusában bejelentette a nukleáris arzenál számának növelését és az előretolt elrettentés érdekében a nemzeti fókuszú nukleáris doktrínájának kiterjesztését az EU más tagállamaira is.²⁰

Következtetések

A 2022 óta kiadott stratégiai dokumentumok az Európai Unió védelmi képességeinek és stratégiai autonómiájának megerősítését célzó keretrendszereknek tekinthetők, amelyek végleges célja az európai védelmi unió megalkotása. A háttérdokumentumok rávilágítanak a katonai kiadások jelentős növekedésére, miközben sürgetik a tagállamok közötti szorosabb beszerzési és kutatási együttműködést a töredezettség csökkentése érdekében. A prioritások között szerepel a szárazföldi, légi és tengeri hadviselés modernizációja, valamint az olyan kiemelt területek védelme, mint a világűr, a kibertér és a kritikus infrastruktúrák. A stratégiák hangsúlyozzák, hogy az orosz–ukrán háború tanulságai alapján egyensúlyt kell teremteni a magas technológiai színvonal és a nagy volumenű gyártási kapacitás között. A cél egy olyan innovatív és rugalmas európai védelmi bázis kiépítése, amely képes hatékonyan reagálni a jövőbeli biztonsági kihívásokra.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Biscop, Sven 2021. EU strategy: Resolutely moderate, The Hague Centre for Strategic Studies. Forrás: <https://biblio.ugent.be/publication/8719488/file/8719489.pdf> (2021. 10. 20.)
- Biscop, Sven 2026. A Grand New European Security Strategy. (19 March 2026) In: *Security Policy Briefs*, 405 (3). https://egmontinstitute.be/app/uploads/2026/03/Sven-Biscop_Policy_Brief_405.pdf?type=pdf
- Borell, J. 2021. How to revive multilateralism in a multipolar world? https://www.eas.europa.eu/eas/how-reviv-e-multilateralism-multipolar-world_en

²⁰ Biscop 2026. https://egmontinstitute.be/app/uploads/2026/03/Sven-Biscop_Policy_Brief_405.pdf?type=pdf

- Council of the European Union 2022. *A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security.* Brussels, 21 March 2022, (OR. en) 7371/22.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>
- Európai Bizottság 2025. A Bizottság előterjesztette az európai védelemről szóló fehér könyvet és a ReArm Europe tervet (Readiness 2030).
https://hungary.representation.ec.europa.eu/hirek-es-esemenyek/hirek/bizottsag-eloterjesztette-az-europai-vedelemrol-szolo-feher-konyvet-es-rearm-europe-tervet-readiness-2025-03-19_hu?prefLang=de
- Európai Bizottság 2025. Védelmi intézkedések az európaiak biztonságaért.
https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_hu
- Európai Tanács 2025.
<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2025/07/08/council-activates-flexibility-in-eu-fiscal-rules-for-15-member-states-to-increase-defence-spending/>
- Európai Unió Tanácsa 2025. A Tanács intézkedéseket fogadott el az uniós védelmi beruházások ösztönzése és egyszerűsítése érdekében.
<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2025/12/18/council-adopts-measures-to-incentivise-and-simplify-defence-investments-in-the-eu/#:~:text=A%20kezdem%C3%A9ny%C3%A9st%20kieg%C3%A9sz%C3%ADti%20a%20Bizotts%C3%A1g%20%C3%A1ltal%202025,el%C5%91terjesztett%2C%20%C3%BAgynevezett%20E2%80%9Ev%C3%A9delmi%20k%C3%A9sz%C3%BClt%C3%A9gre%20vonatk%C3%B3z%20omnibusz%20csomag%20E2%80%9D%2C>
- European Commission 2024a. EDIS | Our common defence industrial strategy, 15,
https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en
- European Commission 2024b. Statement at the European Parliament Plenary by President Ursula von der Leyen, candidate for a second mandate 2024-2029. 18 July 2024. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations.
https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en
- European Commission 2025. White Paper for European Defence – Readiness 2030.
https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?filename=White%20paper%20for%20European%20defence%20E2%80%93%20Readiness%202030.pdf&prefLang=hu
- European Commission 2026. “Europe must become more independent – there is no other choice”, says President von der Leyen at 2026 Munich Security Conference.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ac_26_430
- European Council 2022. *Informal meeting of the Heads of State or Government, Versailles Declaration 10 and 11 March 2022.*
<https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
- European External Action Service 2020. MEMO. Questions and answers: Threat Analysis – a background for the Strategic Compass,
https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/2020_11_20_memo_questions_and_answers_-_threat_analysis_-_copy.pdf
- Koller, Boglárka, Élterő Andrea 2025. Három pillér, egy cél: A közös európai védelem megteremtésének kihívásai és lehetőségei. *Külgazdaság*, 59 (4): 72–100.
https://real.mtak.hu/224234/1/04_Tudomanyos_87443bff60.pdf
- Latici, Tania; Lazarou, Elena 2021. Where will the EU's Strategic Compass point? EPRS | European Parliamentary Research Service. Forrás:
https://www.europarl.europa.eu/thinktank/hu/document.html?reference=EPRS_BRI%282021%29698057 (2021. 10. 20.)
- Molnár Anna 2024. Az ukrán invázió hatása az Európai Bizottság szerepére a védelmi ipar és a védelempolitika területein. *Hadtudomány*, (4): 3–18.
- Peters, M. A. 2023. The emerging multipolar world order: A preliminary analysis. *Educational Philosophy and Theory*, 55 (14): 1653–1663.
<https://doi.org/10.1080/00131857.2022.2151896>
- Sus, Monika 2021. The EU Strategic Compass' three principles: Inclusivity, integration, and implementation. *The Hague Centre for Strategic Studies*. Forrás:
<https://hcsc.nl/wp-content/uploads/2021/08/Essay-4-The-EU-Strategic-Compass.pdf> (2021. 10. 20.)